

IVAN BOSCO

PISMO IZ RIMA

IVAN BOSCO

PISMO IZ RIMA

SALESIANA

ZAGREB, 2009.

Izvadak iz knjige:

Konstitucije i pravilnik Družbe svetog Franje Saleškog,
Salesiana, Zagreb, 2009., str. 417–428.

© 2009 by Salesiana d.o.o., Zagreb

PISMO IZ RIMA*

Rim, 10. svibnja 1884.

Predragi moji sinovi u Isusu Kristu,
Bio blizu ili daleko, uvijek mislim na vas. Samo jednu želju imam: da budete sretni i sada i u vječnosti. – Ova me misao, ova me želja potakla da vam napišem ovo pismo. Teško mi je, dragi moji, što sam daleko od vas, a to što vas ne vidim i ne čujem, uzrokuje mi pravu muku koju vi ne možete ni zamisliti. Htio sam vam zbog toga napisati ove retke već prije tjedan dana, ali mi to stalna zaposlenost nije dopuštala. Iako je još malo dana do mog povratka, ubrzat ću svoj dolazak među vas bar pismom kad već ne mogu osobno. Riječi su to onoga koji vas neizmjerljivo ljubi u Isusu Kristu i kojemu je dužnost govoriti vam očinskom slobodom. Vi ćete mi to dopustiti, zar ne? Pažljivo ćete slušati i izvršiti ono što ću vam reći.

Ustvrdio sam da ste vi jedina i stalna briga moje duše. Jedne sam, dakle, od prošlih večeri ušao u svoju sobu, i dok sam se spremao na počinak, molio sam molitve što sam ih naučio od svoje dobre majke. U taj čas, ne

* *Atti del Capitolo Superiore della Pia Società Salesiana*, 1 (1920), br. 1, 24. lipnja, str. 40-48.

znam dobro da li svladan snom ili izvan sebe zbog rastresenosti, učinilo mi se da mi se prikazaše dva mladića iz oratorija. Jedan od njih mi se primakne, srdačno pozdravi i reče:

– O, Don Bosco, poznajete li me?

– Da, poznam te – odvratih.

– Još me se sjećate? – doda onaj čovjek.

– Tebe i svih drugih. Ti si Valfrè – i bio si u oratoriju prije 1870.

– Recite – nastavi Valfrè – hoćete li vidjeti mladiće koji su bili u oratoriju u moje vrijeme?

– Da, daj da ih vidim – odgovorih – to će me veoma obradovati. Tada mi Valfrè pokaza sve mladiće iste vanjštine i stasa kakvi su bili u ono doba. Činilo mi se da sam u nekadašnjem oratoriju za vrijeme odmora. Prizor pun života, pokreta i veselja. Neki trče, neki skaču, neki love, ovdje igraju »žabe«, ondje opet »varalice« i lopte. Na jednom je mjestu stajala skupina mladića koji su pažljivo slušali svećenika. Pričao je priču. Na drugom kraju neki je klerik igrao s mladićima igru »leteći magarac« i »zanati«. Pjevalo se, orilo od smijeha na sve strane; posvuda klerici, svećenici, a oko njih mladići veselo galameći. Vidjelo se da između mladića i poglavara vlada velika srdačnost i povjerenje. Bio sam očaran ovim prizorom, a Valfrè mi reče:

– Gledajte, obiteljski duh vodi do ljubavi, a ljubav do povjerenja. To mladićima otvara srca i oni sve povjeravaju bez straha svojim učiteljima, asistentima i poglavarima. Iskreni su u ispovijedima i izvan ispovijedi, postaju pripravnici za sve što im zapovijeda onaj za koga su sigurni da ih ljubi.

U taj čas približi mi se drugi moj nekadašnji pitomac, koji imaše posve bijelu bradu i reče mi:

– Hoćete li, Don Bosco, sada pogledati i upoznati mladiće koji su sad u oratoriju? (Bio je to Josip Buzzetti).

– Da, rekoh; već ih mjesec dana nisam vidio! I pokaza mi ih.

Vidio sam oratorij i sve vas na odmoru. Ali nisam čuo uzvike veselja niti pjesme, nije više bilo onog gibanja, ni živahnosti kao u prvom prizoru. U kretnjama i na licima mnogih mladića izražavala se neka bezvoljnost, premorenost, tmurnost, nekakva nepovjerljivost koja me ražalostila. Vidio sam, istina, mnoge koji su trčali, igrali blaženom bezbrižnošću, ali ih je bilo, i to ne malo, koji stajahu osamljeni, naslonjeni na stupove, prepušteni crnim mislima; drugi po stepenicama, po hodnicima, po balkonima s vrtne strane da izbjegnu zajednički odmor; neki su polagano u skupinama šetali i tiho međusobno razgovarali te stalno bacali uokolo sumnjičave i zlobne poglede: katkad bi se smijali, ali smijeh bijaše popraćen pogledima koji su ne samo pobuđivali sumnju nego i navodili na pomisao da bi se sveti Alojzije morao zacrvenjeti kad bi se našao u njihovom društvu. Ali i među onima koji su se igrali našlo se tako bezvoljnih da se jasno primjećivalo kako ih igre ne vesele.

– Jeste li vidjeli svoje mladiće? – reče mi taj stari pitomac.

– Vidim ih – odgovorih uzdišući.

– Kako su različiti od onih kakvi smo mi nekad bili! – zavapi onaj stari pitomac.

– Na žalost, kolika bezvoljnost u ovom odmoru!

– Odatle se u tolikima pojavljuje hladnoća u primanju svetih sakramenata, zanemarivanje pobožnih vježbi u crkvi i izvan nje, nerado zadržavanje u mjestu gdje ih Božja providnost ispunja svim tjelesnim, duhovnim i umnim blagodatima. To je razlog da mnogi ne slijede svoje zvanje; odatle nezahvalnost prema poglavarima, zatvorenost i prigovaranje sa svim drugim žalosnim posljedicama.

– Shvaćam, razumijem – odgovorih. Ali kako se ponovno mogu oduševiti ovi moji dragi mladići, da bi opet poprimili nekadašnju živahnost, veselje i otvorenost?

– Po ljubavi!

– Po ljubavi? Zar moji mladići nisu dosta ljubljeni? Ti znaš da ih ljubim. Ti znaš koliko sam za njih podnio i pretrpio tijekom četrdeset godina i koliko još sada trpim i podnosim. Koliko muke, koliko poniženja, koliko protivština, koliko progona samo da im pružim kruh, krov nad glavom, učitelje, a osobito da pribavim spas njihovim dušama. Učinio sam što sam znao i mogao za njih koji su ljubav cijelog mog života.

– Ne govorim o Vama!

– Nego o kome? O onima koji me zamjenjuju? O ravnateljima, odgajateljima, učiteljima, asistentima? Zar ne vidiš da su mučenici škole i rada, da troše svoje mlade godine za one koje im je Božja providnost povjerila?

– Vidim, znam, ali to nije dosta: nema onog najboljeg.

– Što dakle još nedostaje?

– Da mladići ne samo budu ljubljeni nego da oni sami upoznaju da su ljubljeni.

– Zar nemaju oči u glavi? Zar nemaju pameti? Zar ne vide da se sve čini samo iz ljubavi prema njima?

– Ne: ponavljam, to nije dosta.

– Što se još traži?

– Da budući da su ljubljani u stvarima koje im se sviđaju, sudjelovanjem u njihovim dječjim sklonostima, nauče vidjeti ljubav i u onim stvarima koje im se naravno malo sviđaju, kao što su red, učenje, samosvladavanje, i da te stvari nauče činiti s ljubavlju.

– Objasni mi bolje!

– Promotrite mladiće na odmoru.

Promotrio sam i zatim rekao: Što se tu ima osobita vidjeti?

– Tolike godine odgajate mladiće i ne razumijete! Pogledajte bolje! Gdje su naši salezijanci?

Pogledah i vidjeh da se tek malo svećenika i klerika pomiješalo s mladićima, a još ih je manje sudjelovalo u njihovim igrama. Poglavari nisu više bili duša igara. Većina njih šeta i razgovara međusobno, ne obazirući se što rade pitomci; drugi promatraju igru, ali uopće ne misle na mladiće; neki nadziru tako izdaljega, ali ne ukazuju na učinjene pogreške; poneki ipak opominje, ali rijetko i to prijeteći. Bio je poneki salezijanac koji bi se htio pridružiti nekoj skupini mladića, ali sam primijetio kako se ovi brižno nastoje udaljiti od učitelja i poglavara.

Tada onaj moj prijatelj nastavi: – Niste li vi u nekadašnjem oratoriju bili uvijek među dječacima, osobito za vrijeme odmora? Sjećate li se onih lijepih godina? Bila je to rajska milina, razdoblje kojeg se uvijek s ljubavlju sjećamo jer nam je ljubav bila stalno pravilo i nismo imali za vas nikakve tajne.

– Sigurno! Tada je sve bilo radost za mene, a u mladićima čežnja da mi se približe, da razgovaraju sa mnom

i živa želja da čuju moje savjete i da ih izvrše. A sada, gle, kako me neprestana primanja, umnoženi poslovi i moje zdravlje u tome priječe?

– Dobro, ali ako Vi ne možete, zašto Vas Vaši salezijanci u tom ne nasljeđuju? Zašto ne tražite, zašto ne zahtijevate da postupaju s mladima kao što ste Vi postupali?

– Govorim, govorim gotovo da iznemoglosti, ali, na žalost, mnogi nisu više spremni žrtvovati sa kao nekad.

– I tako zanemarujući manje, gube ono više, a to »više« jesu njihovi napori. Neka vole ono što je mladima drago pa će i mladi voljeti ono što je poglavarima drago. Na taj će način njihovi napori biti lagani. Uzrok sadašnjih promjena u oratoriju jest u tome što određen broj mladih nema povjerenja u poglavare. Nekad su srca svih bila otvorena poglavarima koje su mladi voljeli i rado slušali. Ali sada se poglavari drže poglavarima, a ne više očevima, braćom i prijateljima, zato ih se boje i slabo ih vole. Ako se dakle hoće stvoriti jedno srce i jedna duša, za ljubav Isusovu, treba se srušiti taj sudbonosni zid nepovjerenja i na njegovo mjesto postaviti srdačno povjerenje. Neka poslušnost vodi odgajnika kao što majka vodi svoje dijete. Tada će u oratoriju zavladati nekadašnji mir i veselje.

– Na koji ćemo način srušiti taj zid?

– Obiteljski duh s dječacima, osobito na odmoru. Bez obiteljskog duha ljubav se ne očituje, a bez očitovanja nema povjerenja. Tko želi biti ljubljen, mora pokazati da ljubi. Isus Krist je s malenima bio malen i uzeo je naše nemoći. Eto nam učitelja obiteljskog duha. Gledan samo za katedrom, nastavnik ostaje nastavnik i ništa više, ali ako se uključi s mladima u igru, postaje kao brat. Koga vide samo na propovjedaonici kako

propovijeda, reći će kako obavlja ni manje ni više nego svoju dužnost, ali kad na odmoru rekne koju riječ, ta dolazi od onoga koji ljubi. Kolika su obraćenja proizvele neke Vaše riječi što su nenadano odjeknule u uhu pokojeg dječaka za vrijeme igre! Tko zna da je ljubljen, ljubi, a tko je ljubljen, postizava sve, posebno kod mladih. To povjerenje uspostavlja strujni krug između mladih i poglavara. Srca se otvaraju i otkrivaju svoje potrebe, odaju svoje nedostatke: ta ljubav čini da poglavari podnose napore, brige, nezahvalnost, uznemiravanje, nedostatke i nemarnosti dječaka. Isus Krist nije prelamao napukle trske, nije gasio tinjajući oganj. Evo vam uzora. Tada više neće biti onih koji rade za praznu slavu; koji kažnjavaju samo da bi osvetili uvrijeđeno sebeljublje; koji će se uklanjati s polja rada zbog zavisti, bojeći se premoći drugoga; koji će ogovarati druge želeći da ga mladi vole i cijene, isključujući sve druge poglavare, a ne postiže ništa drugo nego prezir i licemjerno ulagivanje; koji će mu dopustiti da mu srce ukrade jedno stvorenje i udvarajući njemu zanemariti sve ostale mlade; koji će zbog svoje lagodnosti zanemariti najstrožu dužnost nadziranja; koji će zbog ispraznog ljudskog obzira propustiti opomenuti onoga koga treba opomenuti. Ako bude te prave ljubavi, neće se tražiti drugo doli slava Božja i spas duša. Kad ta ljubav oslabi, tada sve ide nizbrdo. Zašto se ljubav nastoji zamijeniti hladnoćom pravilnika? Zašto se poglavari udaljuju od onih pravila odgoja koja im je Don Bosco predao? Zašto se sustav budnog i ljubaznog predusretanja nereda malo-pomalo zamjenjuje manje naporim i lagodnijim sustavom za onog koji zapovijeda, pa se proglašuju propisi koji, ako se štite kaznama, zapaljuju mržnju i rađaju nezadovoljstvom, a ako se pak za-

nemaruje njihovo ispunjavanje, nanose prezir poglavarima i uzrok su teških nereda?

To se nužno događa ako nema obiteljskog duha. Ako dakle želite oratoriju vratiti nekadašnju sreću, treba da uspostavite prijašnji sustav: neka poglavar bude svima sve, uvijek spreman saslušati svaku sumnju i svaku pritužbu mladih; neka bude oko koje očinski pazi na njihovo vladanje, srce koje traži duhovno i vremenito dobro onih koje mu je povjerila Božja providnost. Tada srca više neće biti zatvorena i neće biti više one ubitačne tajnovitosti. Samo ako je riječ o nemoralnosti poglavari moraju biti neumoljivi. Bolje je izbaciti iz kuće jednog nevinoga nego zadržati sablažnjivoga. Asistenti treba da uzmu sebi kao najstrožu dužnost u savjesti obavijestiti poglavare o svemu što misle da bi na bilo koji način moglo uvrijediti Boga.

Tada zapitah: A koje je osobito sredstvo da zavlada takav obiteljski duh i takva ljubav i povjerenje?

– Točno obdržavanje kućnih pravila.

– I ništa više?

– Najbolje jelo kod ručka jest dobro raspoloženje. Dok je moj stari pitomac završavao svoj govor, a ja još uvijek s očitim nezadovoljstvom promatrao taj odmor, malo-pomalo osjetio sam se pritisnut teškim umorom koji se sve više povećavao. Taj pritisak je stigao do točke koju više nisam mogao podnijeti. Trgnuoh se i osvijestih. Stajao sam uz krevet. Noge su mi bile tako natekle i toliko me boljele da više nisam mogao stajati uspravno. Bilo je vrlo kasno, stoga se spremih u krevet odlučivši napisati svojim dragim sinovima ove retke.

Želio bih da ne sanjam takve sne jer me silno umaraju.

Drugi dan bio sam slomljen i jedva sam čekaao vrijeme večernjeg počinka. Ali čim sam legao u krevet, san se nastavio. Preda mnom je bilo dvorište, dječaci koji su sada u oratoriju i isti nekadašnji pitomac oratorija. Počeo sam ga ispitivati:

– Ono što si mi rekao, prenijet ću svojim salezijancima, ali što da kažem mladićima u oratoriju?

Odgovori mi: – Neka priznaju koliko se poglavari, učitelji i asistenti trude i zalažu iz ljubavi prema njima, jer kad to ne bi bilo za njihovo dobro, ne bi se izlagali tolikim žrtvama. Neka ne zaborave da je poniznost izvor svakog mira; neka znaju podnositi tuđe pogreške, jer na svijetu nema savršenstva; ono se nalazi samo u raju. Neka prestanu prigovaranja, jer ona hlade srca, a nadasve treba da nastoje živjeti u svetoj Božjoj milosti. Tko nije u miru s Bogom, nema mira u sebi i nema mira s drugima.

– Ti mi kažeš dakle da među mojim dječacima ima takvih koji nisu u miru s Bogom?

– To je prvi uzrok nezadovoljstva, uz druge uzroke koji su Vam poznati i kojima morate naći lijeka, ali Vam o njima ne trebam sada govoriti. Doista, nepovjerljiv je onaj tko čuva tajne i tko se boji da se za njih ne sazna, jer zna da bi ga stigla sramota i neugodnost. Isto tako ako srce nije u miru s Bogom, postaje tjeskobno, nemirno, nesposobno za poslušnost, razdražuje se ni zašto, čini mu se da sve ide naopako, i jer nema ljubavi, zaključuje da ga ni poglavari ne ljube.

– Ali, dragi moj, zar ne vidiš koliko se u oratoriju ispovijedaju i pričešćuju?

– Istina je da se često ispovijedaju, ali ono što *bitno* nedostaje tolikim dječacima koji se ispovijedaju jest po-

stojanost u odlukama. Ispovijedaju se, ali uvijek iste pogreške, iste bliže prigode, iste zle navike, istu neposlušnost, isto zanemarivanje dužnosti. Tako se to nastavlja mjesecima i mjesecima, čak i godinama, a neki tako nastavljaju do petog razreda gimnazije. Takve ispovijedi vrijede malo ili ništa, zato ne donose mira. I kad bi u takvom stanju koji dječak bio pozvan pred Božji sud, bila bi to ozbiljna stvar.

– Imali li mnogo takvih u oratoriju?

– Malo ih je u usporedbi s velikim brojem mladića koji borave u kući. Pogledajte! – I pokaže mi ih.

Gledao sam te mladiće jednoga za drugim. U toj sam nekolicini vidio nešto što me duboko potreslo u duši. Neću o tom pisati, ali kad se vratim, reći ću svakome koga se to tiče. Ovdje ću vam reći samo ovo: vrijeme je da molimo i stvorimo čvrste odluke; odlučiti ne riječima, nego djelima, i pokazati kako Comollo, Dominik Savio, Besucco i Saccardi još žive među nama.

Na kraju zapitah svoga prijatelja: Imaš li mi još štogod reći?

– Propovijedajte svima, velikima i malima, da nikad ne zaborave da su sinovi presvete Marije Pomoćnice; da ih je ona sama ovdje sabrala kako bi ih izbavila od opasnosti svijeta, da bi se ljubili kao braća i proslavili Boga i nju svojim dobrim ponašanjem; da je Gospa ona koja im pribavlja kruh i sredstva za školovanje bezbrojnim milostima i čudesima. Neka ne zaborave da se nalaze u predvečerju blagdana svoje nebeske Majke i da njezinom pomoću mora pasti onaj zid nepovjerenja koji je đavao znao podići između mladića i poglavara i kojim se služi na propast nekim dušama.

– A hoćemo li uspjeti ukloniti taj zid?

– Da, sigurno, samo ako veliki i mali budu spremni podnijeti kakvu malu žrtvu iz ljubavi prema Mariji i ako ostvare ono što sam Vam rekao.

Promatrao sam, međutim, i dalje svoje dječake, i vidjevši one koji su se očito uputili prema vječnoj propasti, osjetio sam takvu tjeskobu pri srcu da sam se probudio. Želio bih vam ispričati još mnoge važne stvari što sam ih vidio, ali mi to vrijeme i prilike ne dopuštaju.

Završavam. Znate što od vas želi ovaj siromašni starac, koji je za svoje drage mladiće istrošio sav svoj život? Ništa drugo nego da dadnete svoj doprinos kako bi se vratili sretni dani nekadašnjeg oratorija; dani ljubavi i kršćanskog povjerenja među mladićima i poglavarima, dani uzajamne uslužnosti i podnošenja iz ljubavi prema Isusu Kristu; dani srdaca otvorenih u svoj jednostavnosti i iskrenosti, dani ljubavi i pravog veselja za sve. Potrebna mi je vaša utjeha. Dajte mi nadu, obećajte mi da ćete učiniti sve što želim za dobrobit vaših duša.

Ne shvaćate dovoljno kolika je sreća za vas što ste pod krovom oratorija. Izjavljujem vam pred Bogom: dovoljno je da neki mladić uđe u salezijansku kuću i već ga Presveta Djevica uzima pod svoju posebnu zaštitu.

– Stoga budimo svi složni. Neka po ljubavi onih koji zapovijedaju i po ljubavi onih koji trebaju slušati zavlada među nama duh svetog Franje Saleškoga. O, dragi moji sinovi, približava se čas kad ću se morati odijeliti od vas i poći u svoju vječnost. (*Napomena tajnika*: tu je Don Bosco prestao diktirati. Oči su mu se ispunile suzama, ne zbog žalosti, nego zbog neizrecive nježnosti koja se odražavala u njegovu pogledu i zvuku njegova glasa. Nakon nekoliko časaka je nastavio.) Stoga žu-

dim za tim da vas, predragi svećenici, klerici i mladići, ostavim na onom putu na kojem vas sam Gospodin želi.

– S tom vam nakanom Sveti Otac, kojega sam vidio u petak 9. svibnja, šalje od sveg srca svoj blagoslov.

Na blagdan Marije Pomoćnice bit ću s vama pred slikom naše preljubazne Majke. Hoću da se ovaj veliki blagdan proslavi sa svim svečanostima, a don Lazzero i don Marchisio će se pobrinuti da budemo radosni i u blagovaonici. Blagdan Marije Pomoćnice mora biti uvod u vječno slavlje, koje ćemo svi zajedno združeni slaviti u raju.

*Vaš najodaniji prijatelj u Isusu Kristu
Svećenik Ivan Bosco*

